

W poszukiwaniu
polskiego modelu
ekonomii społecznej

Projekt ten realizowany jest przy udziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL

EQUAL

EFS

W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej

Celem projektu „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej” jest zarówno określenie, jak i wspieranie powstawania optymalnych warunków wewnętrznych i zewnętrznych dla rozwoju sektora ekonomii społecznej w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem roli organizacji pozarządowych.

W ramach projektu zmierzamy do zdefiniowania sektora ekonomii społecznej w Polsce, określenia i na bieżąco monitorowania jego rozmiarów oraz aktualnego i potencjalnego wkładu sektora w rozwiązywanie istotnych problemów społecznych.

Dla realizacji tego celu udało nam się zgromadzić wokół projektu silnych partnerów, ale nadal poszukujemy i zapraszamy do współpracy innych, którzy chcieliby wspólnie z nami stworzyć środowisko ekonomii społecznej w Polsce.

Uzasadnienie

W Polsce w ciągu kilku ostatnich lat pomimo zauważalnego wzrostu ekonomicznego, wskaźniki zatrudnienia pozostają nieomal na niezmiennym poziomie. Wzrost gospodarczy ma charakter, w dużej mierze, bezzatrudnieniowy i wynika przede wszystkim ze wzrostu wydajności produkcji. Wskaźnik osób pracujących, który nie przekracza 50%, jest jednym z najniższych w Europie. Jednocześnie dostęp do pracy nie jest równy. Mniejszą szansę mają grupy narażone na dyskryminację, jak osoby niepełnosprawne, mniejszości narodowe, kobiety, wśród nich zwłaszcza matki samotnie wychowujące dzieci, bezdomni, byli więźniowie, osoby długo chorujące, przede wszystkim psychicznie oraz inne. Tworzenie miejsc pracy przystosowanych do potrzeb takich grup, a także wdrażanie ich w pracę i stałe zatrudnianie z czysto ekonomicznego punktu widzenia jest nieopłacalne i wiąże się z dużymi nakładami, których tradycyjne działające na rynku przedsiębiorstwa nie chcą (i nie mogą) ponosić. Warto przy tym zauważyć, że praca nie była dotąd traktowana przez decydentów w dziedzinie polityki społecznej, jako zasadnicza forma pomocy dostarczonej dla grup podwyższonego ryzyka. Pomoc materialna, dostęp do świadczeń zdrowotnych, terapii i rehabilitacji – te działania traktowano jako priorytetowe, pracą zajmowano się dopiero w dalszej kolejności. Takie podejście ulega ostatnio zmianie i coraz więcej zwolenników zdobywa pogląd, że praca powinna być dobrem dostępnym dla wszystkich, a wykluczenie z dostępu do niej stanowi w istocie wykluczenie z życia społecznego. Dodatkowy praktyczny wzgląd stanowi fakt, że nawet niskie (w przeliczeniu na konkretną osobę) świadczenia społeczne są też przyczyną dużego obciążenia dla budżetu państwa.

Szeroki zasięg zjawiska wykluczenia społecznego w Polsce wymusza poszukiwanie innowacyjnych strategii w zakresie integracji społeczno-zawodowej grup defaworyzowanych. Potencjalnie jedną z najskuteczniejszych strategii może okazać się ekonomia społeczna (ES) i działające w jej ramach przedsiębiorstwa społeczne wyróżnione poprzez „...ich zdolność do znajdowania innowacyjnych i dynamicznych rozwiązań wobec problemów bezrobocia i wykluczenia społecznego oraz przyczynianie się do takiego typu rozwoju ekonomicznego, który wzmacnia spójność społeczną, stanowiącą jeden z wymiarów zrównoważonego rozwoju” (Noya/Lecamp, 1999 r.). W zakres pojęcia przedsiębiorstw społecznych wchodzi zarówno organizacje pozarządowe, jak i firmy społeczne wywodzące się z sektora biznesu oraz tradycyjny sektor spółdzielczy.

Istotne w ramach naszego projektu jest określenie wzajemnych relacji między zakresem pojęć – organizacje pozarządowe (trzeci sektor), a pojęciem ekonomia społeczna. W naszym przekonaniu trzeci sektor jest częścią szeroko rozumianej ekonomii społecznej (pogląd taki pozostaje w zgodzie z praktyką obowiązującą w UE). Mamy jednak świadomość, że wyodrębnienie podmiotów ekonomii społecznej i trzeciego sektora odbywa się w oparciu o nieco inne kryteria i tym samym proste odnoszenie zakresu tych pojęć bywa problematyczne. Podmiotowy zakres ES jest szerszy niż pojęcie trzeciego sektora, jednak w ramach naszego przedsięwzięcia skoncentrujemy się przede wszystkim (choć nie wyłącznie) na aktualnej i potencjalnej roli organizacji pozarządowych w zagospodarowywaniu obszaru ekonomii społecznej (w szczególności w formie tworzonych przez nie przedsiębiorstw społecznych).

W Polsce podstawy prawne dla budowy gospodarki społecznej w oparciu o działania sektora pozarządowego (a ten mechanizm interesuje nas szczególnie w ramach projektu) stanowią zwłaszcza trzy ustawy: o zatrudnieniu socjalnym z 2003r. oraz o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2004r., jak również Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z 2003r. Wraz z innymi rządowymi inicjatywami, takimi jak projekt programu budownictwa socjalnego oraz program kształcenia ustawicznego, stanowią sygnały wyłaniania się bardziej całościowej polityki ograniczania wykluczenia społecznego. Nie gwarantuje to jednak skoordynowanego rozwoju gospodarki społecznej w naszym kraju, zwłaszcza, że wymienione ustawy dopiero wchodzi w życie i nie wiadomo, jaki będzie ich rzeczywisty wpływ na rynek pracy. W Polsce brakuje bowiem znajomości warunków skutecznego funkcjonowania i przygotowania podmiotów gospodarki społecznej do aktywnego uczestnictwa w jej rozwoju.

Opis projektu

Rozpoznanie optymalnego w polskich warunkach modelu ekonomii społecznej pozwoli opracować narzędzia wspierania samowystarczalności i stabilności przedsięwzięć ES (w szczególności tych, które prowadzone są przez organizacje pozarządowe), a tym samym pomoże skutecznie przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu. Poza tym, przyczyni się on do wzmocnienia w polskim trzecim sektorze innowacyjnej tendencji rozwoju: wspierania ekonomicznej samowystarczalności grup zagrożonych dyskryminacją, umożliwianie ich reprezentantom przejmowania odpowiedzialności za swoje życie i ograniczenie dzięki temu potrzeby korzystania przez nich ze świadczeń umożliwiających egzystencję, ale nie zmieniających trwale sytuacji życiowej.

W trakcie realizacji projektu zamierzamy określić optymalne warunki, w jakich rozwijać się może sektor ekonomii społecznej i jego poszczególne podmioty. Nakreślimy również ramy optymalnego otoczenia prawnego, niezbędnych warunków infrastruktury finansowej, instytucjonalnej oraz społecznej, a także odpowiedniej kultury organizacyjnej samych podmiotów ekonomii społecznej. Rekomendacje w tym zakresie sformułowane zostaną na zakończenie projektu.

Rozpoczęliśmy działania zmierzające do stworzenia systemu obserwowania kondycji sektora ekonomii społecznej (tzw. Obserwatorium) oraz ewaluowania i praktycznej weryfikacji poszczególnych przedsięwzięć w zakresie ekonomii społecznej (tzw. Laboratorium), a także jej wzmacniania poprzez szereg wypracowanych narzędzi (m.in. działania edukacyjne typu szkolenia, seminaria, studia podyplomowe, Regionalne Centrum Ekonomii Społecznej, publikacje, poradniki, portal www.ekonomiaspoleczna.pl).

Spośród szeroko definiowanego sektora ekonomii społecznej wyodrębnimy ograniczoną liczbę przedsięwzięć, dobraną ze względu na typ podmiotów, które je prowadzą oraz typ działań przez nich realizowanych. W oparciu o tę grupę poszukiwać będziemy optymalnych wzorów działań, które mogą być przedmiotem promocji i replikacji, a tam gdzie to możliwe uczynimy je częścią krajowych rozwiązań systemowych (dotyczy to zarówno wzorów pojedynczych przedsięwzięć jak i bardziej złożonych, lokalnych systemów ekonomii społecznej).

W ramach projektu rozbudowane zostaną elementy infrastruktury sektora ekonomii społecznej. Podejmujemy działania zmierzające do integracji środowiska poprzez tworzenie okazji do jego spotkań, wymiany informacji (m.in. prowadzenie portalu poświęconego ekonomii społecznej, seminaria, sympozja publikacje, etc.). Podejmiemy działania w kierunku stworzenia zaplecza eksperckiego poprzez po pierwsze – podnoszenie umiejętności osób zaangażowanych w sektor ekonomii społecznej (zarówno wśród pracowników sektora pozarządowego jak i kluczowych instytucji administracji, w szczególności sektora pomocy społecznej i służb zatrudnienia) oraz po drugie – stworzenia systemu kształcenia i podnoszenia kwalifikacji kadr i otoczenia sektora (liczne szkolenia, studia podyplomowe, Szkoła Letnia, etc.).

Promujemy ekonomię społeczną jako jedną z metod aktywnej polityki społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnych. W szczególności chcemy dostarczyć narzędzi do tworzenia lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych z wykorzystaniem instrumentów ekonomii społecznej. Podejmujemy także współpracę z sektorem biznesu, w celu wypracowania elementów strategii angażowania sektora prywatnego w przedsięwzięcia w zakresie ekonomii społecznej.

Projekt realizowany jest od lipca 2005 r. do marca 2008 r.

W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej

Projekt ten realizowany jest przy udziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL

Project partners

Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych (FISE) – administrator projektu; koordynuje działania zmierzające do sformułowania rekomendacji w zakresie rozwoju ekonomii społecznej, przygotowuje szkolenia adresowane do pracowników służb zatrudnienia w zakresie wykorzystywania narzędzi ekonomii społecznej, prowadzi sekretariat Stalej Konferencji Ekonomii Społecznej (SKES).
www.fise.org.pl

Bank Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych S.A. (BISE) – analizuje modele finansowania przedsięwzięć ekonomii społecznej ze szczególnym uwzględnieniem sektora bankowego, poszukuje najlepszych rozwiązań.
www.bise.pl

Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych (FIP) – prowadzi monitoring dostępności funduszy UE dla podmiotów ekonomii społecznej, obserwuje proces wdrażania funduszy strukturalnych w Polsce, tworzy raporty i rekomendacje w tym zakresie.
www.eu.ngo.pl

Instytut Rozwoju Służb Społecznych (IRSS) – prowadzi szkolenia pracowników socjalnych, analizuje lokalne strategie rozwiązywania problemów społecznych pod kątem możliwości wykorzystania narzędzi ekonomii społecznej, pracuje nad propozycjami modyfikacji założeń systemu pomocy społecznej pod kątem ekonomii społecznej.
www.irss.and.pl

Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego (FRSO) – przygotowuje zajęcia Sezonowej Szkoły Ekonomii Społecznej, wspiera tworzenie grupy ekspertów/konsultantów ekonomii społecznej, wspiera merytorycznie wybrane podmioty ekonomii społecznej, podejmuje współpracę ze środowiskiem biznesu.
www.frso.pl

Stowarzyszenie Klon/Jawor (KŁON) – prowadzi bazy danych podmiotów ekonomii społecznej, koordynuje badania ilościowe i jakościowe sektora ekonomii społecznej (w tym obserwacja i wsparcie dla 50 przedsięwzięć ekonomii społecznej oraz 10 społeczności lokalnych), przygotowuje poradniki w zakresie ekonomii społecznej, administruje portalem www.ekonomiaspoleczna.pl.
www.klon.org.pl

Małopolska Szkoła Administracji Publicznej (MSAP) Akademii Ekonomicznej w Krakowie – przygotowuje studia podyplomowe w dziedzinie ekonomii społecznej, oraz seminarium magisterskie, planuje uruchomienie Regionalnego Centrum Ekonomii Społecznej dla obszaru Małopolski oraz wydawanie kwartalnika poświęconego ES.
www.msap.ue.krakow.pl

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) – pracuje nad włączeniem idei ekonomii społecznej do strategicznych dokumentów rządowych dotyczących polityki społecznej, poszukuje dobrych praktyk w obszarze ekonomii społecznej, które mogą znaleźć się w Krajowym Planie Działań na Rzecz Integracji Społecznej/Krajowej Strategii nt. Bezpieczeństwa Społecznego.
www.mpips.gov.pl

Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT (SPLOT) – przygotowuje uruchomienie regionalnych info-punktów ekonomii społecznej, analizuje współpracę instytucji ekonomii społecznej z samorządami lokalnymi (badanie: barometr współpracy).
www.splot.ngo.pl

Przedstawicielstwo Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju w Rzeczpospolitej Polskiej (UNDP) – uczestniczy w tworzeniu systemu wskaźników dla ekonomii społecznej, promuje ekonomię społeczną w ramach Inicjatywy Globar Compact podejmując współpracę z biznesem.
www.undp.org.pl

Partnerstwa ponadnarodowe

W projekcie pragniemy skorzystać z doświadczeń i wiedzy naszych Partnerów Ponadnarodowych, z którymi zaplanowaliśmy szereg wspólnych działań, m.in. wspólne badania, analizy, narzędzia wsparcia dla przedsięwzięć ekonomii społecznej, mainstreaming oraz wymianę informacji.

Partnerstwo na Rzecz Rozwoju „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej” zawarło dwie umowy o współpracy ponadnarodowej, tworząc tym samym dwa partnerstwa ponadnarodowe: The Third Angle (TTA) oraz Social Economy Body of Knowledge (SEBOK).

W ramach partnerstwa TTA poszukujemy najlepszych metod wspierania rozwoju przedsiębiorstw społecznych i pomocy w ich zakładaniu, a także zapewnienia dostępu do usług finansowych, doradztwa biznesowego i konsultingowego oraz edukacji w zakresie zarządzania. Chcemy zmieniać podejście sektora prywatnego do dostawców usług not-for-profit i sektora przedsiębiorstw społecznych, poprzez prezentowanie jego wkładu w rozwój wspólnot i możliwość tworzenia miejsc prac służących reintegracji społecznej.

Partnerstwo The Third Angle (TTA), obok PRR „W poszukiwaniu polskiego modelu ekonomii społecznej”, tworzą:

- Partnerstwo włoskie: INC.I.SO – INCUBATORI DI IMPRESE SOCIALI (social enterprises incubators) zarządzane przez: Concooperative Toscana (www.concooperative.it/default.aspx)
- Partnerstwo angielskie: Cultural Shift South East, zarządzane przez: South East England Development Agency (www.seeda.co.uk)

W ramach partnerstwa włosko-polskiego zamierzamy poszukiwać sposobów rozwijania i implementacji wspólnego podejścia pozwalającego na dokumentowanie/gromadzenie i porządkowanie wiedzy w zakresie ekonomii społecznej. Szczególnie dotyczy to struktur legislacyjnych i regulacyjnych ekonomii społecznej, otoczenia finansowego, strategicznych relacji pomiędzy sektorem ekonomii społecznej a administracją publiczną, jednostkami komercyjnymi oraz opinią publiczną.

W partnerstwie ponadnarodowym Social Economy Body of Knowledge (SEBOK) współpracujemy z partnerstwem włoskim FINANZA IN, zarządzanym przez: Consorzio Farsi Prossimo Soc. Coop. Sociale (www.consorziofarsiprossimo.it)

Biuro projektu

Administrator projektu
Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych
00-630 Warszawa, ul. Polna 24 lok. 7
T: (+48 22) 875 07 68-69
F: (+48 22) 825 70 76
<http://www.fise.org.pl>, www.es.ekonomiaspoleczna.pl
Przewodniczący Grupy Zarządzającej: Jan Jakub Wygnański
Dyrektor Biura Projektu: Ilona Gosk
Informacji szczegółowych udziela Agnieszka Czmyr-Kaczanowska: aczmyr@fise.org.pl